

Bihozkadak

DZANGA! TALDEA

YOLANDA ARRIETA

Jeneroen nahasketa edo mestizaia omen da mende honen bukaerako berezitasun bat.

Bihozkada berbera izan zuten, duela hiru urte, sei emakumek, elkarrekin lan egitea erabaki zutenean: Ainhoa Almandoz, Amaia Cuende, Izaskun Lopetegi, Nagore Orbelzu eta Elene Sustatxa ziren aktoresak. Jasone Alba, dantza irakaslea. Yolanda Arrieta, idazlea.

Ez zekiten, orduan, abentura hartatik zer aterako zen. Ametsa zuten gogoko. Antzerkia, dantza eta poesia uztartzeko desioa. Eta pauso hori euskaraz emateko nahia. Besterik ez. Hortixek taldearen izena: DZANGA! Murgilketa, alegia.

Bidean garbiketa, mozketa, aldaketa eta moldaketa ugari: Unean uneko beharrei egokitu behar! Azkenean, zati homogeen bat: *Gaztetasuna*, lau lagun neraberen freskotasun, injenuitate eta ametsak biltzen dituena. Bigarrenari heltzeko ordua da: *Berraurkitzeak*: Lagun nerabeak emakume gazte bihurtu dira. Garraztasun ikituren bat edo beste, umorea eta, errealitateari buruzko ironia-zertzeladak. Hirugarrena: *Ausnarketak*: Emakume gazteak heldutasun bidean. Ametsa, umorea eta ironia erreflexio bihurtu dira.

Hiru atalok bilduta dator *BIHOZKADAK* dantza-antzerki-poesia emanaldia; estetika sinple, adierazkor batez amestera, ausnartzera eta, batez ere, bihotzak bero eustera gonbidatzen gaituen lana.

**Bizitza itsasoa bailitzen
murgildu gara ur txikietan**

-oraindik gazteak baikara-

**bihotza lema
burua bela
oinak untzi
besoak arraun
hartuta**

**bidaia propioa egin eta
eskaini guran.**

Pelikula batean aurkitu nuen izpi bat:

Ez egun gris ilunik
ez izarrik bako gaberik
ez ametsik bako arratsik...

Lagunen txokolatada hartan, beste dir-dir bat:

Bat	Praketan krak!
Bi	Nor ote ni?
Hiru	Aitonak diru?
Lau	Katuak miau!

*Hazten jarraitu nuen gero,
ez gehiegi,
zalantza eta ezjakintasun artean.*

*Negua uda,
udak negua,
eguzki berriaz egin nuen aukera:*

Komediante izango naiz.
Edo artista?

*Eskola, ametsak eta lana...
Non lana:*

Emakume asko zarete
onak bai, baino asko.
Lan egin behar duzue,
asko-asko eta gehiago!

Sarritan diot:
Noiz arte?
Zertarako?

Ederra zara baina geldiegia
Azkarra zara baina ez dotorea
Barregarria zara baina potolaegia
Itxura ona duzu baina...
orain, ez zaitugu behar!

Ez dut nahi, ama,

*irrik ez duen berbarik
dantzatu ezin den urratsik
usaindu ezin den larrosarik*

Ez dut nahi, ama,

*belar horitutako zelairik
lurruna galdu duen hats hotzik
bustitzen ez duen euririk*

Ez dut nahi, ama,

*egun gris ilunik
izarrik bako gabarik
ametsik bako arratsik*

*Hazi egin nahi dut, ama,
baina ez zahartzerik.*

Zuk ere zure bihotza aldatu nahi duzu?

*Txiribindon, txiribindan,
txiribindon, din-dan!*

*Gaztelupeko tontor gainean
ttirritta bekaiztia kantaketetan
Txiribindon, txiribindan,
txiribindon din-dan!*

*Mondarraineko erreka ertzean,
din-dan, boieran,
ahate zuri-beltzak jostaketetan
Pa-pa-pa-pa, ja-ja-ja-ja!*

Irudimena eta errealitatea nahasten dituzu
esaten didazu zuk askotan
baina nik badakit bien arteko muga bereizten,
egitan.

Nik ere badakit bien arteko muga bereizten,
benetan.

*Harkaitz zuloko sastar artean
astar-azkar-lartzan-prrast!
gezur lodiak salda berotan
bor-bor, bar-bar, parrrast!*

*Zuen aurrean, gertutikitan,
egia anitz kantaketetan...*

Hitzari
esanahi berria
oinari
pauso desberdina
irriari
asmo ezezaguna
begiari
toki irekia
bilatzea nahi al duzue?

Sssssssssss
haize hotsa leiho ertzean
Sssssssssss
sahats saskarra setatsu ibaian
Sssssssssss
sorgin satsua samin mendian
Sssssssssss
mamu handia dzanga! zuloan

Sssssssssss
argi xaflla su gori-goritan
Sssssssssss
haurra xurgatzen titi goxotan
Sssssssssss
laztan txikia xalo sehaskan
Sssssssssss
sosesu samurrez lo-lo ixilean.

II - BERRAURKITZEAK-

Kaixo!
Ejem...

*Ba al dago inor?
Sartu al daiteke?
Bai...?
Barka, baina...*

Pasa, pasa!

Epa!

Aurrera, aurrera!

Sartu al daiteke?

Bai, bi. Bi gaude!

Bai...?

Sartu, sartu!
Aurrera, aurrera!

Ba al dago inor?

Hiru!
Hiru gaude!

*Epa!
Sartu al naiteke?
Kaixo!*

Aurrera!
Ekarri! Ekarri! Ekarri!

*Epa!
Kaixo!
Ejem...
Sartu al daiteke?
Barka, baina...*

Emango? Emango? Emango?

Zatozte!

...Ejem...

Eta... zer moduz?
Zer egin duzue?
Non egon zarete?

Non zinen?
Non ginen?

Ni?

Gu?

Goazen!

Non?

Zer?

Nola?

Zergatik?

Gora!

...Ejem...

...Ejem...

Zer egin duzu?
Non egon zara?

Eta zu?

Eta zuek?

Goazen!

Non?

Zer?

Nola?

Zergatik?

Gora!

**Bizkor!
Goazen!**

Gauean

Goizean

Eguerdian

**Bizkor!
Goazen!**

Bostetan

Zazpietan

Lauretan

**Bizkor!
Goazen!**

Hemen

Hor

Han

Ezkerrera

Eskubira

**Bizkor!
Goazen!**

Zer ordu da?

Zazpiak

Non?

Hemen

Noiz?

Bostetan

**Bizkor!
Goazen!**

Badakizue?

Beti amestu izan dudan aukera iritsi zait.
Atal berri batek jo du nire bizitzeko atea.
Kasualitatez, baina hala izan da.
Dei bat, hitz bat eta lanik onena esku artean.

Badakizue?

Bien Sur!
Je le sais, je le sais bien!

Mesdames et messieurs,
zuen aurrean...

CABARET berritua!

Marrubi gorria zure ezpainetan
Caribeko hondartza nire lepoan
oina, belauna eta iztarra...
goraxio...
gorago...
Belengo txabola.

Zatoz, zire ondora,
erdu besoetara
zatoz morrosko, nire morroskoa!
Zatoz nire ondora,
izaren txokora
zatoz morrosko nire ohera!

Eta maitasuna?

Eta maitasuna?

Eta maitasuna?

Non dago maitasuna?

Non?

Non?

Maitasuna bihotzean dago
Maitasuna... Garra...!
Maitasuna... Eguneroko ogia...
Maitasuna... Buru eta bihotzaren arteko gatazka!
Igande bihurtzen dit asteguna
Mugagabetasun... helduezina!
Lapur handia...
Ez dit niri bi hilabete baino irauten
Non dago?

Eta gizonak?

Gizonak alde guztietan daude, emakumeak bezalaxe

A, bai?

Ba hemen, ez-

*Ez al zaizkizue kili-kiliak gustatzen?
Ez al duzue musurik atsegin?*

Niri musuek beldurra ematen didate...

Niri poza

Niri dardara

Musuak...

Ilargia bezalakoak

Txokolatea bezalakoak

Limoi ura azukrearekin bezalakoak

Odol tantak bezalakoak

Musuak...

Irristakorrak

Nazkagarriak

Goxoak

Bustiak

*Gero arte!
Mua!
Gabon!
Gehiagorik ez!
Maitia...!
Emaidazu bat!
Aj!
Hum!*

**Eusko Jaurlaritzak ehun mila miloi euskal aktoreentzako
Barbie, super Star!
Metrailetak txorixo pintxo baten ordez, Txetxeniako kaleetan
Ume ruandarrak Donostian, tren txu-txuan**

**Zazpirehun enpresa berri Gipuzkoan, 2.000. urtean
Txernobilgo erreketan arrainak greban
FOLLA-FAX! Azkar eta seguru!
Inuzente eguna gaur ere? hiritarren ahoetan.**

Maite izateak ama egin nau

A, bai?

*Ama izatea bizitza ematea da
Ama izatea bizitza sortzea da
Ama izatea bizitza luzatzea da*

Maite izateak ama egin nau

Ene!
Horrelakorik!
Ez nuen uste!

Bai ondo!

Ene!
Horrelakorik!
Ez nuen uste!

Oparo!

Ene!
Horrelakorik!
Ez nuen uste!

Bai ondo!

Ene!
Horrelakorik!
Ez nuen uste!
Oparo!

Berriro!
Ez! Horrela ez!
Eskubira!
Ezkerrera!
Ez! Horrela ez!
Poza! Poza!! Poza!!!
Oraintxe!
Ez!
Berriro!
Poza! Poza!! Poza!!!
Oraintxe!
Gehiago! Gehiago!! Gehiago!!!
Faltsua!

Antzerkia...
Zuzendariak...
Bizitza beste zerbait da:

Zatozte, zatozte mundura
zatozte, zatozte nirekin.

Ez!
Ez zen egia ezer
Gezurra
Pantomima
Ez!
Ez dut ezer. Ez dut inor. Ez naiz ezer.
Gezurra!

Errealitatea eta irudimena nahasten dituzu
esaten didazu zuk, askotan
baina nik badakit bien arteko muga bereizten
egitan.

Nik ez dakit bien arteko muga bereizten,
benetan.

Zatoz, zatoz gurekin,
zatoz, mundura...

Ez al duzue, zuek ere, zuen bihotza aldatu nahi?
Eta bihar?
eta etzi?
eta hurrengoan?

Ez al duzue, zuek ere, zuen bihotza aldatu nahi?
Eta bihar?
eta etzi?
eta hurrengoan?

Ez al duzue, zuek ere, zuen bihotza aldatu nahi?
Eta bihar?
eta etzi?
eta hurrengoan?

III- AUSNARKETAK-

**Aldenduz alderatu nahi dut
urrun
zerk lotzen nauen ahazteko**

Loratu
Erotu
Oratu

Izorratu!

Iziotu
Osatu
Esposatu

Nor?

Dantzatu
Jolastu
Esnatu

Izorratu!

Loditu
Orditu
Erditu

Nork?

Gorria, urdina, berdea, beltza...

Arrosaren pasio gardena izan ote zen erruduna?
Ala pasio ezkutuko hura iragarritz
arrosa gorria oparitu zidan gizon traxe-urdin hura?

Demagun izarraren puntak uretan
egindako zuloa bezalakoa eragin zidala bihotzean
fin-fina, sarkorra, zorrotza, gorria, zazt!
gizon traxe-urdin, zapata-berde hark...

Demagun, orduan, malkoak erreka bihurtuta,
itsaso urdinean murgildu nintzela gau beltz erdian

Bai?

Baina ez
Demagun dena dela irudipena
eta erreka ura ez dela urdina
ezta itsasoarena ere

Grisa
Demagun grisa dela
Euria dakarten hodeien kolore berekoa
Zu gabeko nire egunak bezalakoxea

Demagun hori
Nor da, orduan, erruduna?

Tentetu
Tontotu
Atondu

Izorratu!

Sosegatu
Serenatu
Zoratu

Nor?

Koskortu
Kuskurtu
Kikildu

Izorratu!

Sikatu
Itzaldu
Itzeldu

Nor?

Piztu
Poztu
Puztu

Nor?

*Itsasoan murgildu nahi nuke zurekin
gizon-andra, maite-gorrotorik gabe
Uhin handi baten **dzanga!** eta galdu...
sakon, busti, leun eta
libre...*

Goizez gorria
gavez gorria
Begiak zabal
gorputza erne!

Dotorea..., ezitia..., tentadorea...

Titiak tente
irria prest!

Kenduidazu soineko hau, mesedez,
ez naiz zure panpin panpoxa
Kenduidazu maskara hau, mesedez,
ez naiz zure pinpilinpauxa!

Bare dago, beldur noa
oinek hondarra galduko ote duten
Bare dago, beldur noa
arrainak hozka hasiko ote diren
Bare dago, beldur noa
hodei ertzean inor ba ote den
Bare dago, beldur noa
itzultzerik ez ote dagoen

*Lapurrak sartu dira
gurean:
ezin ostu ixiltasuna*

*Ixo0000!
Ixiltasuna da gure lagun bakarra
Kontuz! Ixo!
Ez zaitzatela harrapa!
Ixo0000!
Ixiltasunak irekiko dizkigu ate guztiak
Ixo0000!
Ixiltasuna da gure giltza*

*Nire pentsamenduek ez dute atsedetik
harantz, honatz,
beti ihardunean*

*Baina egia geldi,
ixilik dago
gure barruan*

*Arima ahitua
Pisua...
Nekea...*

*Narraz...
Huts...
Lo...*

Zergatik barre?
 Zergatik garrasi?
 Zergatik plantak egin?
 Zergatik negar?

Zergatik eguzkia itzali
 eta txoriak ihesi?
 Zergatik begiak hilda
 eta haurrak negarrez?

Zergatik ez didazu ur pixkat ematen
 edo ogi zati bat zure etxean?

Zergatik daude zure begiak hutsik
 begirada otso
 eta eskuak hotz eta itxiak

Zergatik begiratzen didazu ezer esan gabe
 Zergatik atzerantz
 eta ez aurrerantz?

Zergatik ari zara gezurretan?

Zergatik ez duzu zeuk amaitzen
 guda zerri hau halako batean?

Zergatik barre?
 Zergatik garrasi?
 Zergatik plantak egin?
 Zergatik negar?

Sola, sola... me siento sola
mi amor está tan lejos...
que me siento sola

*Eta egun berri bat agertuko da, orduan
eta zure ondoan jango dut
eta zure ondoan etzango naiz*

Sola, sola... me siento sola...

¿A qué quieres jugar?
¿Quieres jugar con mis sentimientos?

Me siento sola, sola...

**Maitia nun zira,
Nik ez zütüt ikhusten,
Ez berririk jakiten:
Nurat galdu zira?**

**Korrikalari nekazina
bakardadea:
beti atzetik, gertu-gertu**

Ni señora bat nintzen, gero!
arima lehortu baino lehenago

Orain,
hutsa besterik ez naiz, baina...
Zer arraiio!

Aita
funerariak eraman zidan
ama ez den ama batek
hil zuelako

Anaia
trenak zapaldu zidan
gerra zikin batek
deitu zuelako

Laguna
kabaretera batek ostu zidan
ni komediante txiki bat baino
ez nintzelako

Etxeak
lurra jo zidan
itsaso grisak gainezka
egin zuelako

Nola ez dut negarrik egingo, bada?

Baina nik
badakit irudimena eta errealitatea ez nahasten,
ama

badakit mar-mar-a eta dir-dir-a bereizten,
ama

badakit bihotza bero eusten,
ama

Eta zuk...?

*Bizitza itsasoa bailitzen
murgildu gara ur txikietan*

-oraindik gazteak baikara-

*bihotza lema
burua bela
oinak untzi
besoak arraun
hartuta*

*bidaia propia egin eta
eskaini guran*